

Societat Catalana d'Anestesiologia, Reanimació i Terapèutica del Dolor (SCARTD). Dels orígens a l'actualitat

M. Àngels Gil de Bernabé¹, Rosa M. Villalonga², M. Carmen Deiros³, Jaume Roigé⁴, Xavier Sala⁵, Carme Colilles⁶, Xavier Garcia Eroles⁷, Marc Bausili¹, Pia Asun⁸

Serveis d'Anestesiologia, Reanimació i Terapèutica del Dolor. ¹Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Barcelona; ²Hospital Universitari de Bellvitge. Hospitalet de Llobregat. ³Consorci Sanitari Integral. Hospitalet de Llobregat; ⁴Hospital de Viladecans; ⁵Hospital Clínic. Barcelona; ⁶Hospital Parc Taulí. Sabadell; ⁷Hospital de Terrassa; ⁸Hospital Vall d'Hebron. Barcelona.

Introducció

La Societat Catalana d'Anestesiologia, Reanimació i Terapèutica del Dolor¹ (SCARTD) promou la salut dels pacients en el pre, intra i postoperatori —el que es coneix actualment com a medicina perioperatoria— i la formació continuada en la pràctica de l'anestesiologia tant dels metges residents com dels especialistes. També participa i col·labora amb altres societats científiques i amb l'administració sanitària de Catalunya² i realitza estudis multicèntrics i d'investigació, a tot Catalunya, per avaluar els factors de risc que presenten els pacients amb diferents patologies i que han de ser sotmesos a un procediment anestèsic-quirúrgic.

La SCARTD és una societat científica, membre de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears, i acull com a socis tots els facultatius que acreditin tenir el títol d'especialista en anestesiologia, reanimació i terapèutica del dolor, tinguin el títol de llicenciat/graduat en medicina i cirurgia o disposin d'un títol universitari superior o diplomatura en alguna branca científica relacionada amb l'anestèsia, reanimació i terapèutica del dolor i siguin membres de l'Acadèmia. La Junta Directiva és qui aprova la seva admissió.

Recull històric

Ara fa 64 anys, el 24 de febrer de 1953, un grup de quinze anestesiològics catalans van fundar l'*Asociación de Anestesiología*³, que va ser acollida com a filial de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, actualment anomenada Acadèmia de

Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears. El mateix dia es va celebrar la primera reunió científica com a testimoni de la seva vida social. Aquesta primera sessió, *Fisiología de la respiración*, la va impartir el Dr. José Miguel Martínez i, des d'aleshores, es realitzen les sessions mensualment durant els cursos acadèmics d'octubre a juny.

Des del primer dia, tots els membres de la Societat van rebre la citació en suport paper en què s'anunciaven les sessions científiques (Figura 1), posteriorment a això es va fer amb targetons. A partir del curs 1975-1976 es van començar a enviar en català i avui es realitza de manera electrònica.

Des dels seus inicis, l'*Asociación de Anestesiología*, i posteriorment la SCARTD, ha estat sempre integrada a l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i ha col·laborat tant amb la pròpia Acadèmia com amb altres societats filials, participant en reunions, taules, ponències, tribunals, beques i altres activitats que l'Acadèmia ha anat organitzant.

A partir del curs acadèmic 1968-1969, l'*Asociación de Anestesiología* va passar a anomenar-se *Asociación de Anestesiología y Reanimación*. Aquell mateix any es va començar a atorgar el premi Raventós, que es va crear en homenatge al professor Jaume Raventós, farmacòleg català, resident al Regne Unit i descobridor de l'anestèsic general halotà. És el primer premi anual, que inicialment es va donar a la millor comunicació presentada a l'*Asociación de Anestesiología* durant el curs acadèmic i que actualment es dona a la millor tesi doctoral publicada durant el curs acadèmic. El primer premi Raventós, que aquest any 2017 complirà el seu cinquantè aniversari, va ser lliurat al Dr. Jaume Mas Marfany, de mans del professor Jaume Raventós.

L'*Asociación de Anestesiología* ja va tenir un paper important en la preparació de les oposicions dels metges especialistes en anestesiologia; els propis membres desenvolupaven uns cursos que servien per preparar el temari que l'*Instituto Nacional de Previsión* havia proposat per als anestesiològics opositors.

Correspondència: Dra. M. Àngels Gil de Bernabé
Servei d'Anestesiologia, Reanimació i Terapèutica del Dolor
Hospital de la Santa Creu i Sant Pau
C/ Mas Casanovas, 90
08025 Barcelona
Tel. 935 537 541
Fax 935 537 542
Adreces electròniques: mgil@santpau.cat; magildebernabe@gmail.com

FIGURA 1. Reunió científica de l'Associació de Anestesiologia. Primera convocatòria de què tenim constància impresa; 27 de gener de 1955

L'any 1965 es van començar a fer cursos de formació continuada dels especialistes, essent el primer el de *Ventilación automática*, que va tenir lloc del 9 al 12 de juny i que va ser impartit pel professor M. Cará.

L'any 1967, el professor J. Bonica va donar el primer curs sobre el tractament del dolor durant els dies 26 i 27 de juny.

Durant aquells anys, qualsevol novetat d'aparició mundial (fàrmac, tècnica anestèsica, etc.) va anar essent introduïda a la pràctica clínica pels anestesiòlegs i els resultats obtinguts van ser difosos per l'Associació de Anestesiologia amb la finalitat d'ensenyar-los i donar-los a conèixer a la resta d'anestesiòlegs.

Durant el curs acadèmic de 1974, es catalanitzà el nom de totes les filials de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques i l'Associació va passar a dir-se Associació Catalana d'Anestesiologia i Reanimació.

El dia 24 de febrer de 1978 es va celebrar el XXV aniversari de l'Associació Catalana d'Anestesiologia i Reanimació, celebració realitzada conjuntament amb l'Acadèmia de Ciències Mèdiques. L'acte va tenir un caràcter científic, històric i social al mateix temps.

En el curs acadèmic de 1985 es creà el Premi Miguel, dedicat específicament als residents per premiar la presentació de la millor comunicació de casos clínics; el primer treball premiat fou *Problemática de la anestesia en la*

distrofia miotónica: a propósito de dos casos de la enfermedad de Steinert del Dr. Juan Carlos Barruero Izquierdo. L'entrega del premi la va fer el Dr. José Miguel Martínez. Actualment poden optar al premi els treballs presentats per residents o adjunts joves sobre casos clínics publicats en revistes indexades, en format paper o en línia, d'anestesiologia, reanimació i terapèutica del dolor, durant l'any anterior a l'entrega del premi.

Els primers estatuts de la Societat són de l'any 1989, quan l'Associació Catalana d'Anestèsia i Reanimació es registrà com a Societat Catalana d'Anestesiologia, Reanimació i Terapèutica del Dolor, nom que continua vigent.

També el logotip de la Societat ha anat canviant des de l'inici. L'emblema, l'any 1953, era ovalat i hi constava la inscripció *Asociación de Anestesiología* (Figura 2). L'any 1969 va passar a ser rodó i amb la inscripció *Asociación de Anestesiología y Reanimación* (Figura 3). L'any 1970 va canviar el nom a *Asociación Catalana de Anestesiología y Reanimación* i, des de l'any 1989, després de registrar els primers estatuts, l'emblema és rodó i hi consta el nom de "Societat Catalana d'Anestesiologia, Reanimació i Terapèutica el Dolor" (Figura 4).

Aquell mateix any (1970) s'inicià la docència pels residents amb la unificació de l'ensenyament teòric de l'especialitat per totes les unitats docents acreditades, metodologia docent que actualment es manté.

FIGURA 2. Logotip fundacional. Any 1953

FIGURA 3. Logotip modificat. Any 1969

FIGURA 4. Logotip actual, des de l'any 1989

L'any 2003, amb motiu de la celebració del cinquantè aniversari de la Societat, es va fer el primer Congrés de la SCARTD, dedicat especialment al resident i l'adjunt joves. Aquest congrés inicialment se celebrava anualment però actualment es fa cada dos anys. L'any 2016 es va celebrar el XIII Congrés de la Societat i, actualment, l'any que no hi ha congrés se celebra una jornada dedicada a un tema d'interès per a la formació continuada dels especialistes.

Durant el congrés de la SCARTD s'atorguen tres premis a les millors comunicacions orals presentades. A la millor comunicació oral, a més, li correspon el premi de la Federació Europea per a l'Estudi de l'Anestesiologia (FEEA). També s'atorguen premis a les tres millors comunicacions tipus pòster i s'atorga el Premi Juan Castaño al millor pòster presentat al Congrés.

Organització i objectius

La SCARTD està regida per l'Assemblea General i la Junta Directiva. L'Assemblea General és l'òrgan suprem de la Societat; pot tenir caràcter ordinari o extraordinari i està constituïda per la totalitat dels socis.

L'Assemblea Ordinària se celebra un cop l'any amb la finalitat d'aprovar el pressupost i la liquidació anual, adoptar acords i mesures de finançament de l'aportació per a les despeses de la Societat i aprovar la gestió anual de la Junta Directiva. També tracta la memòria de les activitats realitzades, projectes de futur, renovació parcial de la Junta Directiva i propostes i precés dels membres que hi assisteixen. La Junta Directiva està formada per un president, un vicepresident, un secretari, un tresorer, un vocal primer, un vocal segon, un vocal web, un vocal de docència i un vocal en representació dels residents. El mandat de cada càrrec és de quatre anys, sense possibilitat de reelecció consecutiva pel mateix càrrec. La renovació es fa per la meitat dels membres de la Junta i es realitza, de manera alterna, cada dos anys (Taula 1).

La SCARTD és una societat científica, no lucrativa, que té com a objectius agrupar tots els llicenciats en medicina i cirurgia que tinguin interès o vinculació amb l'es-

TAULA 1. Relació de presidents de la Societat Catalana d'Anestesiologia, Reanimació i Terapèutica del Dolor (SCARTD) (1953-2017)

Anys	President
1953-1956	J. Miguel Martínez
1956-1958	E. Bruguera Talleda
1958-1960	D. Montón Raspall
1960-1962	J. Miguel Martínez
1962-1964	J. Pons Mayoral
1964-1967	D. Tornos Solano
1967-1969	F. Puigdollers Colás
1969-1971	J. Noguera Muñoz
1971-1973	L. Miranda Pitchot
1973-1976	J. Cochs Cristià
1976-1977	E. Cabarrocas Garafot
1977-1979	J. Mas Marfany
1979-1981	M. C. Octavio de Toledo
1981-1983	V. Gancedo Rodríguez
1983-1987	V. Planella Riera
1987-1991	J. Castaño Santa
1991-1993	F. Vidal López
1993-1997	J. M. Villar Landeira
1997-2001	A. Montero Matamala
2001-2005	C. Hervàs Puyal
2005-2009	J. Canet Capeta
2009-2013	D. Sintés Mateu
2013-2017	M. A. Gil de Bernabé Sala

pecialitat d'anestèsia, reanimació i terapèutica del dolor i els llicenciats/graduats o diplomats universitaris en altres àrees de les ciències de la salut que ho sol·licitin i siguin admesos, així com el de contribuir a la milloria científica dels seus associats, promoure el desenvolupament de l'anestesiologia, reanimació i terapèutica del dolor, assessorar els organismes públics i entitats privades en matèria d'anestesiologia, reanimació i terapèutica del dolor, establir els mitjans per a l'ampliació dels estudis de l'espe-

cialitat, col·laborar amb les universitats per al desenvolupament científic i tècnic i fomentar la col·laboració amb altres societats estatals i internacionals.

Formació continuada

La formació continuada ha estat un dels eixos centrals d'actuació d'aquesta Societat. L'any 1988 es va iniciar la docència per a residents i a data d'avui s'ofereixen tot tipus d'activitats formatives als socis. Dins del catàleg, s'ofereixen cursos d'actualització anuals en ciències bàsiques en anestèsia, anestèsia en especialitats quirúrgiques, reanimació i dolor, així com també cursos monogràfics sobre maneig de la via aèria, habilitats comunicatives, simulació avançada en escenaris crítics en anestesiologia, iniciació en l'anestèsia local regional ecoguiada i metodologia del procés científic. Aquesta oferta formativa es complementa amb les sessions de formació continuada mensuals, on es tracten temes d'actualitat en les diferents vessants de l'especialitat, l'organització del congrés cada dos anys de l'especialitat, l'organització d'una jornada monogràfica sobre un tema d'interès i la jornada de residents, també cada dos anys.

Per poder dur a terme tota aquesta activitat formativa es compta amb més de 80 professors especialitzats, 59 tutors de residents, la Junta de la SCARTD i els membres de la Comissió de Docència de la SCARTD, que pertanyen a les 21 unitats docents que actualment estan acreditades per a la formació especialitzada a Catalunya. El nombre total d'alumnes que passen pels cursos anuals i monogràfics anualment oscil·la entre els 360 i 380 alumnes, essent el grau de satisfacció en la formació rebuda d'excel·lent en tots els cursos oferts.

Relacions institucionals

La SCARTD, a part de la seva col·laboració amb l'Acadèmia, les seves diferents filials i l'administració sanitària de Catalunya, és una de les societats fundadores del Consell Català de Ressuscitació, que en l'actualitat forma part de la comunitat educativa de l'European Resuscitation Council. També és membre de la Federación Española de Sociedades de Ultrasonidos en Medicina y Biología (FESUMB) i membre de l'European Federation of Societies for Ultrasound in Medicine and Biology (EFSUMB). També col·labora amb la Sociedad Española de Anestesiología, Reanimación y Terapéutica del Dolor (SEDAR) i l'European Society of Anesthesiology (ESA) i participa en cursos, docència, estudis multicèntrics i d'altres, tant a nivell estatal com europeu.

Activitat científica

La SCARTD promou activament la recerca, tal i com demostren els estudis epidemiològics realitzats a Catalunya:

– ANESCAT⁴: estudi epidemiològic de l'activitat anestèsica a Catalunya, basat en 23.136 qüestionaris recollits en 131 centres tant públics com privats.

– ARISCAT⁵: estudi sobre la malaltia respiratòria crònica en malalts quirúrgics de Catalunya; perfil epidemiològic, factors de risc de complicacions respiratòries, qualitat de vida i supervivència amb 3.000 pacients reclutats en 50 centres.

– QUAVA⁶: estudi sobre la prevenció d'incidents relacionats amb la via aèria, que són una de les causes principals de morbiditat i mortalitat relacionades amb l'anestèsia.

– ANESCARDIOCAT⁷: estudi sobre la detecció dels accidents cardíacs perioperatoris durant la pràctica de l'anestèsia, un problema amb una alta taxa de mortalitat i opcions terapèutiques limitades.

– GENDOLCAT⁸: estudi multicèntric per a la detecció dels factors de risc genètics i clínics de la cronificació del dolor postquirúrgic.

Dins de la SCARTD existeixen diferents grups de treball amb temes d'interès per a l'especialitat com són la Secció d'Avaluació Preoperatoria (SAP) i la Secció de Via Aèria (SEVA), que actualitzen conceptes i són referents per als socis a mesura que avança i evoluciona l'especialitat.

La SCARTD continua essent una Societat activa, participativa, col·laboradora, que vol continuar promovent l'excel·lència científica i formativa i seguir com a referent de creixement i innovacions en la pràctica diària de l'anestesiologia.

Agraïment: volem donar les gràcies al Dr. C. Hervàs per la informació històrica de la SCARTD, que ha anat recollint durant molts anys i ha compartit amb nosaltres per a la realització d'aquest article.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

1. Societat Catalana d'Anestesiologia, Reanimació i Terapéutica del Dolor. Disponible a: <http://www.scartd.org>.
2. CatSalut. Instrucció 07/2015 Reordenació de la cirurgia pediàtrica. Serveis-àrees d'alta especialització. Sistema sanitari integral d'utilització pública de Catalunya (SISCAT). Barcelona; 5 de febrer de 2015.
3. Miguel J, Cabarrocas E. Bodas de plata de la Asociación Catalana de Anestesiología y Reanimación (1953-1978). Rev Esp Anestesiol Reanim. 1981;28:51-110.
4. Canet J, Gomar C, Castillo J, Villalonga A, Sabaté S, Hervàs C. Perspectives a la luz de la encuesta de 23.136 anestèsies en Catalunya (ANESCAT 2003). Med Clin (Barc). 2006;126(Supl 2):75-9.
5. Canet J, Gallart L, Gomar C, Paluzie G, Vallès J, Castillo J, et al; ARISCAT Group. Prediction of postoperative pulmonary complications in a population-based surgical cohort. Anesthesiology. 2010;113(6):1338-50.
6. Sabaté S, Mases A, Guilerà N, Canet J, Castillo J, Orrego C, et al; ANESCARDIOCAT Group. Incidence and predictors of major perioperative adverse cardiac and cerebrovascular events in non-cardiac surgery. Br J Anaesth. 2011;107(6):879-90.
7. Valero R, Orrego C, Mayoral V, Massó E, López A, Sabaté S, et al; QUAVA Group. Incidence and predictors of major perioperative adverse cardiac and cerebrovascular events in non-cardiac surgery. Eur J Anaesthesiol. 2014;31(3):143-52.
8. Montes A, Roca G, Sabate S, Lao JJ, Navarro A, Cantillo J, et al; GENDOLCAT Study Group. Genetic and clinical factors associated with chronic postsurgical pain after hernia repair, hysterectomy and thoracotomy: A two-year multicenter cohort study. Anesthesiology. 2015;122(5):1123-41.